

Szeged, 1881. november hó 30-án.

Ezen új parancsnokság területének megszállása alkalmából kötelességemnek tartom az összes alosztályoknak az alábbiakban részletezendő parancsomat, legszigorubb ahoztartás végett czennel kiadni.

1. A csendőrség, hivatásánál fogva, minden működésében nemcsak a közhatóságok, de a lakosság birálatának is ki lévén téve, mi sem természetesebb, minthogy az új területen való első föllépése, első szolgálati eredménye, a lakossággal szemben tanusítandó magatartása és érintkezési modora, a testület megítélésére határozott befolyást gyakorland.

2. Ennek pedig természetes következménye, hogy azon esetben, ha ezen megítés a csendőr-testület — az intézmény — hátrányára dölne el, ez és a lakosság között hosszú időre — hogy ne mondjam örökre — oly áthatolhatlan válaszfal emelkedhetik, melynek következtében a csendőrség tisztelése és közbecsüléséről szó sem lehet; már pedig tudvalevő s a szolgálati utasításban gyökeredző tény, hogy tisztelet és közbecsülés, a szolgálat eredményes kezeléséhez elodázhatlan kellékek.

3. A csendőr az összes lakosság irányában — kivétel nélkül — a legnagyobb tisztelettel tartozik viseltetni, ha ő tisztelet mindenkít, bizonyos lehet benne, hogy ő is általános tiszteletben részesül, a ki tiszteletet hoz, az tiszteletet nyer is.

4. Fennhézás, henczegés, gorombaság, durvaság, bántalmazás iránti hajlam csak buta, miveetlen emberek tulajdonsága.

5. A csendőr minden tette és eljárásában, minden alkalommal, finom modora, értelmessége és eszélyessége által tüntesse ki magát.

6. Paraszt modoru, goromba csendőr a testületből mielőbb eltávolítandó, egy ily ember nem érdemi meg, hogy a „csendőr“ nevet viselje.

7. A megszállandó terület új állomás helyére megérkezve, az őrsparancsnok legrövidebb idő alatt tegye meg hivatalos és magán bemutatásait, előbbi minden hivatal főnöknél (birósági, közigazgatási, posta, távirda, pénzügyi, bánya, erdő stb.), utóbbi a papság, tekintélyes földbirtokosság és egyéb előkelő egyéniségeknél teljes diszben eszközzendő. Azon őrsparancsnok, kinek állomáshelyén szolgabíró nincsen, ezen bemutatást a legelső portyázás alkalmával ejti meg.

8. A bemutatás iránti ezen határozatom különben mindenkorra érvényben marad, midőn valamely altiszt, őrsparancsnok egy új állomáshelyre jön.

9. A szakasz-parancsnokság ebbeli ajánlatára, a szárnyparancsnok^{ok} minden őrs részére egy őrsparancsnoki helyettest nevez ki s ezt napiparancsilag közhírré teszi.

Mennyiben azonban ezen kinevezés az első időben nem lesz^{sz} közölhető, rendelem, hogy ez azonban 6 hó letelte után okvetlen foganatosítandó.

10. Az egyes őrsök területe (körlete) a szakasz-parancsnok urak által — közigazgatási hatóságokkal egyetértve — mielőbb megállapítandók, mely eljárásnál szorosan szem előtt tartandó, hogy ezen beosztás a közigazgatási járás beosztásával lehetőleg összhangzásban legyen úgy, hogy egy-egy őrs körletében 1, legfeljebb 2 szolgabírói járás területe forduljon elő.

11. Ezen előleges megállapítások minden őrssel azonnal közöltetvén, ezek parancsnokai, tájékozván magukat a közbiztonsági viszonyokról, őrskörletüket azonnal megfelelő őrjáratokba osszák fel, szerkesszenek erről egy vázlatot s az őrjárat beosztások végleges megállapításáig a szolgálatot e szerint vezényeljék.

12. Tudomásvétel és szoros ahhoz tartás végett tudatom, hogy a csendőrség működését, az új területen csakis 1882. évi január hó 1-ével, tehát az nap éjjeli 1 órakor kezdi meg, mindaddig semminemű beavatkozása a közbiztonsági szolgálatra nincsen, és ezt ezennel betiltom.

13. Az őrsparancsnok egy pontos zsebóra felhasználása mellett a lehető legrövidebb idő alatt járja be egész őrskörletét, illetve a különféle őrzárakat; minden egyes jelentékenyebb és leportyázandó pontot jegyezzen fel, egyik ponttól vagy tárgytól a másikig határozza meg pontosan a portyázási időt s ezt is feljegyezvén, az őrskörletnek többszöri leportyázása után jelentékeny adatokat gyűjthet s megszerezheti az alapot úgy az őrzárati beosztás végleges szerkesztéséhez, valamint az előjegyzési könyvek készítéséhez.

14. Hat hó elteltével az így összeállított őrzárati beosztások a szakasz-parancsnok urak által alapos vizsgálat alá veendőek, a beszerzett adatok a részletes térképpel összehasonlítandók s ezek alapján az őrzárati beosztások végleges megállapítása és szerkesztése fogantatandó.

15. Midőn egy őrs ily beosztása elkészült (tehát nem várva be valamennyinek elkészítését) az felülvizsgálás végett a szárnyparancsnokságnak s ottan történt végleges megállapodás után, jóváhagyás végett a csendőr-parancsnokságnak 4 példányban lesz előterjesztendő.

16. Az őrzárati beosztások összeállításánál, minden rendű parancsnokoknak szigorú felelősség terhe alatt, a legnagyobb alaposítást, pontosságot és igazhűséget ajánlom.

17. Minden egyes őrzárati alapos leportyázására a szükséges idő határozottan kiszabandó.

18. Bűnös s így büntetésre érdemes cselekmény lenne a szükségesnél felül egy perczet is engedni, mert tapasztalt tény, hogy éppen az így feleslegessé vált idő mikénti értékesítése szolgáltat okot a legtöbb kihágás elkövetésére.

19. Az I-ső csendőr-parancsnoksággal határos szakasz-parancsnokok, azonnal lépjenek érintkezésbe az itt fennálló szakasz-parancsnokságokkal s az őrsök közötti találkozást állapítsák meg s a szárnyparancsnokságok részéről történt jóváhagyás után úgy ezt, valamint a saját szakaszok őrsői között létesítendőket adják ki az őrsöknek.

20. Az „előjegyzési könyvek“ elkészítésére 1 évi határidőt szabok meg s a vizsgáló eljárók kötelessége leendő meggyőződni, hogy ez időn belül ezek szerkesztése megfelelő módon és tartalomra nézve helyesen összeállítva halad-e?

21. A laktanyák és őrsök berendezéséhez 8 napi időt engedek, mely idő a legnagyobb alaposítással arra használandó fel, hogy a laktanya, a felszerelés és öltözéki cikkek mintaszerű rend és tisztaságba hozassanak.

22. Korcsmában, vagy akár magánházaiban is, az első időben sem szabad étkezni, miért szigorú kötelességévé teszem minden őrsparancsnoknak — ámbár ideiglenesen is csak — de azonnal egy éltes asszonyt fogadni, ki az őrs részére főzzen.

23. Határszéli, vagy nagyobb piaczczal bíró helységektől távol eső őrsök parancsnokai, már az őrsre való menetelés előtt, vagy az alatt szakácsnók felvételéről, valamint élelmi cikkek vásárlásáról eleve gondoskodjanak, mert ellenkezőleg megtörténik, hogy az őrsön megérkezve, pár napig nem esznek fött ételt.

24. Figyelmeztetem egyáltalában az őrsparancsnokokat, hogy a laktanyából történendő minden felesleges kijárást és szaladgálást határozottan tiltsák be s a szolgálati szabályzat azon határozatát, hogy: „csak a napi foglalkozás után van joga a csendőrnek sétálni, kimenni,“ teljes érvényben fenntartsák.

25. Elv, hogy azon csendőr, kinek megtakarított pénze nincsen, rosszul gazdálkodik s hogy e részbeni eljárásának valamely részét homály borítja.

26. Megtakarított s egyébkénti, 20 forintnál nagyobb összeget a csendőrnek magánál, szekrényében vagy ládjában tartani nem szabad, az ezen összegen felüli pénzt legcélszerűbben takarékvagy kiségitő-pénztárban helyezi el, mire vonatkozólag a szárny- és szakaszparancsnok urak — biztos elhelyezést illetően — utat és módot fognak találni.

27. Ezeket előre bocsájtva, komolyan utasítom az összes alparancsnokokat, hogy minden további teendőkre nézve, az új csendőrségi utasításban előírt és körvonalozott határozványokat

és teendőket szorosan szem előtt tartva, ezeket saját személyeikre nézve is a legpontosabban betartsák, azoktól egy hajszálnyira se térjenek el s alárendelteiktől is ezek pontos betartását határozottan követeljük.

28. Megjegyzem itt egyszermindenkorra — ez elvül szolgáljon — hogy azon őrsőri a hol baj, mulasztás, rendetlenség vagy kihágások fordulnak elő, a hiba mindig és kizárólag az őrsparancsnok személyében keresendő, mert a tapasztalat teljesen bebizonyította és igazolta, hogy egy rendes, pontos, szorgalmas és erkölcsös őrsparancsnok alatt, az őrsállapota minden körülmények között jó leend; egy könnyen gondolkodó, hanyag, léha parancsnok alatt, a legjobb legénység is elromlik, fejtelenség és rendetlenség tör ki az őrsön.

A szolgálat kezelése s egyáltalában az őrslegénység magatartására nézve, az egyöntetűség fenntartása végett a következőket rendelem:

I.

A csendőr személyes magatartása.

29. Minden irányban méltóságteljes, komoly és katonás magatartást ajánlok minden csendőrnek, altisztektől azonban az irt magatartást és fellépést határozottan követelem.

30. A sok beszéd, ugyszólván formyszerű csevegés, nem egyezik meg a katonával, de még kevésbé a csendőr állásával, keveset beszélni és sokat tenni legyen alapelve minden csendőrnek.

31. A csendőr ne legyen közlékeny, minden szavát, nyilatkozatát eleve jól fontolja meg s a lakossággal, de jelesen idegenekkel szemben óvakodjék, még tréfa színezete alatt is, helytelen, gondatlan beszédet folytatni.

32. Politikai vitatkozásokba, vagy ilyennemű fejtegetésekbe bocsájtkozni, a csendőrnek szigoruan tilos.

33. Előljáróktól vett kérdésekre röviden, értelmesen felel, rendreutasítások alkalmazásával minden mentegetődzést mellőz s a netán vett kifogásokat jövőre nézt irányadókul veszi.

34. Szolgálokkal, csöselékek néppel, vagy más korhely ember és legényekkel nyilvánosan bárhol megjelenni, ezekkel társalogni szigoruan tilos.

35. Sétálás alkalmával kizárólag szivart használ a csendőr.

36. Kutyát tartani, vagy magával vinni, korbács vagy pálczával járni szigoruan tilos.

37. Még közönséges sétálás alkalmával is, mindég a szolgálat érdeke tartandó szem előtt, éber figyelemmel kísérendők az ily alkalmakkor előforduló események vagy gyanus jelenségek s ebbeli minden észlelet, a tárgy fontosságához képest, az őrsparancsnoknak azonnal jelentendő.

II.

Egészség ápolása, orvosi vizsgák megtartása.

38. Minden őrsparancsnok szigoru kötelessége örködni a felett, hogy alárendeltjei egészsége épségben fenntartassék, mihez a test tisztán tartása s a fehérnemű és kapczák gyakori változtatása főkellék.

39. Beteges kinézésű csendőr az orvosnak előállítandó, vagy jóakarólag kikérdezendő s a szükséghez képest megteendő mindazon intézkedés, hogy az illető megfelelő ápolásban részesüljön.

40. A hol az őrsállomás helyen honvéd orvos létezik, ott az orvosi vizsga megtartására nézve, a laktanya szabályzat 7. §-sa szorosan szem előtt tartandó.

41. A hol sorhadbeli vagy csak polgári orvosok vannak, ott havonként egyszeri orvosi vizsgálat elégséges.

42. Miután ezen havi orvosi vizsgák megtartásáért, az illető orvosok díjazása nem eszközölhető, teendője lesz a szakasz- és őrsparancsnokoknak jó módorrali előzékenységgel, az illető orvosokat ezen szolgálatra megnyerni.

43. A hol netán az állomás-helyt orvos nem létezik, ott magától értetőleg rendes orvosi vizsga meg sem tartható, — rendelem azonban, hogy azon esetben, ha ezen vizsga valamely szomszéd állomáson megtartható, ez mindig alkalmilag t. i. őrzáratoknak oda történt — szolgálati — kirendelése alkalmával vétessék fogamatba.

44. Kizárólag orvosi vizsga megtartása céljából őrzáratok soha sem vezényelhetők ki.

45. Negyvennyolcz órát felülmuló gyengélkedések az őrsök részéről a szakasz, s ezek által tovább a csendőr parancsnokságnak az eseményi jelentések végén „Külön szolgálat“ rovata alatt mindenkor bejelentendők.

46. Az egészség ép fenntartása szempontjából a legénység figyelmeztetendő, hogy az új területre érkezve, az első időben és különösen az alföldön a vizivással óvatos legyen, s az addig, míg megszokja, kevés bor, vagy pár csepp eczettel keverve élvezze.

III.

Ruházat.

47. A ruházat mintaszerű tisztaság és rendbentartása, minden rendű előljárótól és minden körülmények között határozottan követelendő.

48. Pecsét, zsírfolt, vagy mocskok előtálalása esetén, az illető csendőr szorosan felelőségre vonandó, s ismétlés esetén, ugy ez, valamint a felügyeletet vagy rászoritást elmulasztott őrsparancsnok megbüntetendő.

49. A csizmák fejbőre halzsir és fagygyuból álló összeolvasztott zsiradékkal — nyáron hetenkint egyszer, télen hetenkint kétszer, akként kenendő be, hogy ezek mindig puhák legyenek s a csendőr lábát ne sérthessék.

50. Legyen a csendőr szolgálatban, akár hon a laktanyában, ruházatának mindig kifogástalan jó állapotban kell lenni.

51. Minden egyes ruházati darabon a tulajdonos neve csinosan és olvashatóan — lehetőleg a szárny bélyege alatt — fel legyen írva.

52. A nyári zubbonyokon ez lehetséges nem levén, elrendelem, hogy a zubbony 3—4. gombja közötti távolsága hosszának megfelelő egy fehér vászon, két centiméter szélességű szalag varassék a fekete béllés vászonra, s a név arra íródjék fel.

53. A ruházaton észlelt legkissebb szakadás vagy feshés azonnal kijavítandó, az illető czikk minden időveszteség nélkül a szabó, vagy cipésznek azonnal átadandó, mert ily állapotban ruhát szekrényben, vagy bárhol elhelyezni, felelőség terhe alatt tilos.

54. Oly ruházati czikkek, melyek többé már nem javíthatók, a szárny- vagy szakaszparancsnok urak megérkezéével történendő kiselejtetésig, a laktanya kamrája vagy padlásán, fogason és czedulával ellátva elkülönítve őrzendők meg.

55. A ruhaszekrények málházására nézve az A., mellékletben foglalt határozványok mérvadóok.

56. Minden csendőr részére egy teljes diszöltözet, mely áll:

- 1 darab téli zubbony,
- 1 „ posztó nadrág,
- 1 pár kesztyű,
- 1 darab nyakravaló és
- 1 „ jelszipsinorból

az őrsparancsnok szekrényében, és kendőbe becsomagolva őrzendő meg.

57. Ezen ruhadarabok az illetőnek csakis diszben való kivonulás, vagy egyéb ünneplés alkalmakkor, ünnep és vasárnapokon adhatók ki használatra, s az ekkénti használat után teljes tiszta és kifogástalan állapotban ismét megörzés végett azonnal beveendőek.

58. Minden — gazdaságilag rendes csendőr legalább 6 pár félélneművel kell hogy birjon (ing, gatyá, kapcza, zsebkendő) továbbá két pár téli, és ugyanannyi nyári csizmára minden egyesnek okvetlenül szüksége van, mely czikkek természetesen nem egyszerre, hanem lassankint szerzendők be.

59. Valamint szabályellenes és meg nem engedhető, hogy a csendőr tulságos nagy és feltűnő tollbokrétát hordjon, ép oly szegényes és igénytelen kinézésű, ha a tollbokréta csak néhány összekuszált tollból áll.

60. Kötelezendő tehát minden csendőr, hogy a tollbokréta kötést sajátítsa el, magának az ehhez szükséges tollakat gyűjtse, s a bokrétát időről-időre úgy ujítsa, hogy az minden alkalommal csinos és szép legyen.

61. A ruházaton netán előforduló peccések tisztításához, minden őrön közös használatra egy üveg „Benzin“ és szappan-gyökér tartandó folytonos készletben, mely tárgyak a közigazdálkodásból szerzendők be.

62. A csendőrök magán tulajdonát képező ládái, vagy bőröndjei a kamarában vagy padláson — megfelelő rendben őrzendők meg.

63. Kamarában, padláson, vagy bármely más helyen — a szabályozottakon kívül — ruhát vagy felszerelést tartani — habár csak rövid időre is — semmi szín alatt sem szabad.

64. Az összes ágyneműnek mindig teljesen jókarban, javítottnak és tisztának kell lenni.

65. Háti bőröndök többé rendszeresítve nem levén, a ruhafogasra fel sem akaszthatók, miért is megengedem, hogy a csendőrök ezen cikket belátásuk szerint legcélszerűbben értéksítsék — élárusithassák.

IV.

Fegyverzet, felszerelés és lőszer.

66. Már azon elvitázhatlan tény, hogy a csendőr élete számos alkalommal kizárólag fegyverzete kifogástalan és jó állapotától függ, önkénytelenül arra kell hogy ösztönözze, miképpen ez irányban hanyagságot ne kövessen el.

67. A ki tehát ez irányban még is hanyag, az könnyelmű s így megbizhatlan.

68. A fegyver lövésre, a szurony keményen felillesztve a fegyverre (ne lógjon) szurásra, a kard — hasonlóan keményen beékelve a markolatba — szurás és vágásra mindig készen legyen.

69. Az összes fegyverzetnek ép és jókarban tartásáért, minden egyes csendőr nemcsak hogy személyesen felelős, hanem ügyetlenség, hanyagság, vagy épen rossz akaratból eredő — a fegyverzet és felszerelésen észlelt — hiányokért, még kártérítéssel is tartozik.

70. A kardpenge egész hosszának $\frac{2}{3}$ -ára (hegyétől lefelé) mindig éles legyen, mi egy finom reszelő segítségével eszközzendő.

71. A tárpuska, megtöltése és kiürítése, minden eligazítás vagy bevonulás alkalmával éjjel-nappal, szigorú felelőség terhe alatt mindig az őrparancsnok vagy távollétében helyettese személyes jelenlétében történjék.

72. A fegyver töltése és kiürítésének mindig oly helyen kell történni, hogy esetleg elsülése esetén, egy harmadik személy meg ne sértethessék — laktanya szobában vagy más lakott helyen tehát ezt elővenni nem szabad.

73. A fegyverrel való minden játzsi eljárás, pajkoskodás, annak mutogatása (különösen töltött állapotban) szigorúan tiltatik.

74. Minden nem a szolgálattól eljárás által igazolt, a fegyverrel való lövöldözés, szigorú büntetés terhe alatt tilos.

75. Az összes fegyverzet tisztán tartása minden egyes csendőr szigorú kötelessége, a ki ez irányban hanyagságot mutat, az őrparancsnok részéről kötelessége teljesítésére komolyan szoritandó.

76. A fegyvercsövet (torkolatát) akár szolgálattban, akár azon kívül a laktanyában, soha semmi szín- és ürügy alatt bedugaszolni vagy betapasztani nem szabad — az ez ellen vétők első alkalommal is szigorúan megbüntetendők.

77. Minden szombati napon az őrparancsnok által részletes fegyvervizsga tartandó.

78. A fegyvereket rozsa mentesen fenntartandó, elrendelem hogy minden 24 órán tul terjedő szolgálatban minden csendőr egy olajos posztó darabot, kevés kócot s egy tiszta vászon törölő rongyot vigyen magával. Ezen szerek a tiszta rongyba göngyölendők kis spárgával csinos alakban összekötendők s az oldaltáskában elhelyezendők s a fegyverek a pihenési idő alatt tisztogatandók.

79. A fegyverágy kimélése és tisztántartására a legnagyobb gond fordítandó, s miután ezek lakkozva adatnak ki a gyárból s jutnak a csendőr kezébe, ugy ezek ily állapotban továbbra is fenntartandók.

80. A szíjjazat mindig a legcsinosabban s ugy lakkozandó (a tölténytáska kivételével) hogy mindig tükör-fényű legyen.

81. A lovasság semminemű szíjjazata nem lakkozandó, ez természetes bőrszínében meghagyandó.

82. Az ebbeli lakkozáshoz szükséges fénymáz (Lakk) előállítására és elbánására vonatkozólag lásd a B., mellékletet.

83. Miután az ujon kikapott szíjjnemű (mely a csendőr által a ruházaton viseltetik,) gyárilag igen zsiros, s ily állapotban való hordásnál a ruhát felette piszkítja, ugy az a használatba vétel előtt, a ruhát érintő oldalán mindig előbb zsirtalanítandó, azaz oly eljárás alá veendő, hogy a zsir többé rajta ki ne üthessen.

A zsirtalanítási ezen eljárást a C., melléklet magyarázza.

84. Az uj tölténytáskában minden csendőr 15 darab éles töltényt helyez el és hord szolgálatban magával, ezek számszerinti pontos és sértetlen megőrzése a csendőr kötelessége, mert elvesztett, vagy hanyagsága folytán alakjukban megrongált és jogtalanul elhasznált töltényért nemcsak hogy kártérítéssel tartozik, hanem a körülményekhez képest még szigoruan meg is büntettetik.

85. A rendes évi czéllövészet alkalmával — mely a szakaszparancsnok urak által, minden további parancs bevárása nélkül az első tavaszi szemle vizsga alkalmával veendő elő, mindig a használatban volt töltények használandók el s ezek ujjakkal pótlándók.

86. A czéllövészethez megkivántató fejenkint 10 darab töltény, minden év január 1-én a szárnyraktárokból a szakaszparancsnokságoknak kiszolgáltandók.

87. A foganatosítandó czéllövészetnél a „Löutasítás“ 13. §-ban rendszeresített 35. ábra szerinti alak használandó kizárólag czéltáblául.

88. Ezen czéltáblák a szárnyparancsnokságok által szerzendők be s adandók ki a szakaszparancsnokságoknak, miért is a beadványi lajstrom 19. sorszáma alatti beadványba mindig az egy évi szükséglet veendő fel.

89. A czéllövészet eredményéről (örsönként) kimutatás levén a parancsnokságnak, be-terjesztendő, ez a D., alatti minta szerint szerkesztendő.

90. A fennebb jelzett kézi lőszerkészleten kívül (15 darab a tölténytáskában) minden csendőr után, minden örsnek még 7 darab éles töltény tartalék készletül kiszolgáltandó.

91. Ezen tartalék lökészet a kettős záru örspénztárban örendő meg, s csak rendkívüli szolgálatteljesítés alkalmával osztható a legénységnek ki.

92. E tartalék lökészet a csendőrök áthelyezése alkalmával további kezelés alá nem jön, ez mindig az illető örsön marad.

93. Mihez tartás végett rendelem ezennel, hogy a folyó évi december hóban az összpontosítási állomásokon foganatosítandó czéllövészet, már az 1882. évre számítson, miért is ezen gyakorlat a mondott évben többé elő nem veendő.

V.

A legénység oktatása és kiképzése.

94. A csendőrnél a tudatlanság éppen oly nagy baj, hiba, mint az erkölcstelenség és rossz magaviselet.

95. Egy buta, tudatlan csendőr állása kötelmeinek eleget tenni nem képes, egy ilyen a testületből mielőbb eltávolítandó.

96. Tekintve azt, hogy a csendőr szolgálatában nem kénye-kedve szerint járhat el, mert a különféle törvények, a csendőrségi utasítás, oktatólagos parancsok sat. minden léptét befolyásolják, cselekményeit t. i. az ezekből kifolyó elővezetés, letartóztatás és fegyverhasználatot határozottan szabályozzák; úgy minden egyes csendőrtől határozottan követelni kell, hogy a különféle szabályokat és eljárást ne csak elméletileg tudja, hanem azok gyakorlati alkalmazását is teljesen értse.

97. Ellenkező esetben a csendőr törvényellenes eljárása folytán szigorú büntetés, de sőt hadtörvényszéki eljárásnak néz elébe.

98. A csendőrségi utasítások és szabályok mellett, a csendőrnek általában még a polgári életben érvényben álló, s a közbiztonság, csend és rend fenntartására vonatkozó, ministeri rendeleteket, megyei és városi szabályrendeleteket sat. is ismerni kell, szóval a csendőrnek ugyancsak jogtudornak kell lenni.

99. Az ész, a tudomány — jelesen miveletlen emberekkel szemben — a csendőr leg-hatalmasabb fegyvere, paizsa.

100. Ámbár minden csendőrnek becsületbeli kötelessége magát szakadatlanul képezni és ismereteit, szellemi látkörét tágítani, mindazonáltal arra nézni, hogy ez valóban meg is történjék, ez irányban hatni, egyáltalában minden őrsön az iskolázást vagy oktatást czélszerűen, értelmesen, alaposan s a legnagyobb buzgósággal fogatosítani, első sorban az őrsparancsnok kiváló, szent kötelessége.

101. Mindezekből önként következik, hogy őrsparancsnokok csak művelt, értelmes egyének lehetnek, kik szakadatlanul tanulva s ismereteiket gyarapítván, képesítve legyenek alárendeltjeiket vezetni, képezni és oktatni.

102. Ez utóbbiról meggyőződni s minden vizsga alkalmával ennek a szemle leletben kifejezést adni, minden vizsgáló előljáró szoros kötelessége.

103. Az őrsökön az iskolázás a napirend határozványai szerint pontosan tartandó meg; az előírt foglalkozási idő alatt más, bárminemű ügyekkel foglalkozni — kivéve rendkívüli sürgős és halaszthatlan teendőket — szigorúan tilos.

104. A foglalkozás, iskolázás — ha csak egy csendőr van is hon — pontosan megtartandó.

105. A legcsekélyebb tárgy vagy eszme is részletes, népszerű, érthető és könnyen felfogható módon adandó elő, annak mikénti hasznosítása és a szolgálatban való gyakorlati alkalmazása megbeszélendő és minden egyes elméleti tétel gyakorlati példákkal felvilágosítandó, felfoghatóvá teendő.

106. Minden jelentékenyebb tételnél, a részletes eljárás vagy mikénti alkalmazás és teendőre nézve, egy-egy csendőr nézete követelendő s ezen nézet azután — az őrsparancsnok meghagyására — a többi csendőrök által részletes bírálat alá veendő s minden egyes határozatban nyilatkozni tartozik, hogy ezen nézetet helyesnek tartja-e vagy sem, mely utóbbi esetben a nem helyeslést alaposan indokolni tartozik.

107. Ha így az őrsparancsnok vagy iskola-vezető minden egyes nézetével tisztában van, akkor ő maga teszi meg megjegyzéseit, s hivatkozva az utasítások megfelelő §§-aira, figyelemzeti a csendőröket az általuk kifejezett nézethibákra.

108. Ily iskolázási rendszer mellett egy órai idő alatt ugyan alig vehető 3—4 §-nál több elő, de az bizonyos, hogy az előfordult tárgy lényegében mindenki által helyesen értetett meg és lett felfogva, s az elméjében maradandólag foglal helyet.

109. Az őrs területén egyáltalában minden előfordult egyes esemény, az iskolában mindig tanulságos megbeszélés tárgyává teendő, s veendő megbirálás alá.

110. Minden tanóra után 5—10 percnyi pihenő adandó, illetve megengedendő, hogy a csendőrök az udvaron szabad levegőt szívhassanak vagy egy szivarkát elszívjanak.

111. Feszés figyelemmel 3—4 órán ülni vagy beszélni, azt sem a csendőr, sem az oktató nem bírja ki.

112. Figyelemzetem itt az őrsparancsnokokat, hogy a különféle utasítások és törvények, úgy szabályrendeletek oly tömören és röviden vannak írva s összeállítva, hogy azok csak-

nem minden egyes szava magyarázatot igényel; de egyes fontosabb §§-ok több napi iskolázást követelnek.

113. A gépies, fejnélküli pergetés, érthetlen iskolázás vajmi szerencsétlen eljárás, ez az elmét és szellemet eltompítja s az embereket butákká teszi, az ily tanításnak semmi haszna nincsen, ellenkezőleg igen káros, mert a szajkó módjára betanult, de ennek következtén meg nem értett §§-ok a szolgálatban gyakorlatilag nem értékesíthetők.

114. A fiatal csendőr, mint a kis csecsemő, türelemmel vezetendő be a gyakorlati szolgálatba, a legcsekélyebbnek látszó esemény is neki ~~megmagyarázandó~~ ^{megmunkáltatandó} s a gyakorlati kivitel neki megmagyarázandó.

115. A különféle utasítások, törvények sat. magyarázatának szükségét szembetűnővé teendő, példaképpen csak a csendőrségi szolgálati utasítás 55. §-át kívánom megemlíteni.

Ezen §. tiz sorban ugyan le van írva, de ezen tiz sorból egy egész könyv tartalmu magyarázat kerül ki, ugyanis csak kérdéseket téve fel ez ügyben, a következők merülnek fel:

- 1.) Kit nevezünk egyáltalában utasnak?
- 2.) Minő útlevelek és igazolványok vannak — külföldi és belföldi utasokra, munkásokra, cselédekre sat. nézve — a törvény által szabályozva?
- 3.) Mikor jogositott a csendőr egy utast megállítani?
- 4.) Minő tartalmu megszólítással s hogyan történik ezen megállítás, uri egyénnel vagy közönséges földmivessel szemben?
- 5.) Tekintettel a §-ra, ezen megállítás mikép lesz magyarázandó, szabad-e az így megállítottat szabadon bocsátani?
- 6.) Minő távolságból történjék ezen megállítás?
- 7.) Minő állást foglal a csendőr a megállítottal szemben?
- 8.) Fegyverét miképpu tartsa ez alkalomból a csendőr?
- 9.) Minő kérdést intéz a megállítotthoz?
- 10.) Hogy kéri ezek után ennek igazolványát elő?
- 11.) Az igazolványt hogy és miképpen veszi át, s szem előtt tartva azon alapelvet, hogy a megállítottat egy percze se tévessze szem elől s szakadatlanul figyelemmel tartsa, mikép eszközli az igazolvány áttekintését?
- 12.) Az igazolvány áttekintésénél mire kell kiváló figyelmet fordítani, s miről meggyőződést szerezni?
- 13.) Hogyan szolgáltatja az igazolványt vissza, vagy szabálytalansága esetén minő eljárást alkalmaz?
- 14.) Minő mondatot használ valakinek szabadon bocsátásánál?
- 15.) Hogyan és mi által teheti magát az utas gyanussá?

Még nincs kimerítve a kérdések sokasága, de már ezen részletezésből is bárki meggyőződhetik, hogy ezen 55. §-t szajkó módjára betanulva, az illető abból vajmi keveset, de bátran kimondva, semmit sem ért.

Azonban minden törvény, utasítás, szabályrendelet sat. egyes §§-ait ily alapossgal magyarázva, a cselekedendőket gyakorlatilag megmutatva, bizonyára a legszebb eredmény koronázza az alparancsnok tanítói működését és fáradságát.

116. Az írásbeli oktatás célja általában az, hogy minden csendőr jól olvasható kézi írást nyerve, ebbeli képességét oda fokozza, mikép gondolatainak írásban is összefüggő, érthető, szabatos kifejezést adhasson, egy szóval, hogy hivatásának megfelelni törekvő minden csendőr — de különösen az altisztek — a csendőrségi szolgálat által követelt különböző jelentések, felterjesztések, beadványok, tényvázlatok sat. értelmes, ügyes és gyors szerkesztésére képesítve legyenek.

117. Ezen cél eléréndő, az írásbeli oktatás három fokozatra, osztályba osztandó be, illetve a csendőrök ebbeli jártasságukhoz képest három osztályba sorolandók, mely osztályozás minden írókönyv czimlapján I., II. vagy III. osztály felirattal határozottan feltüntetendő.

Az I-ső ily osztályban levők a kezdők, ezek a szépírás alapelveivel foglalkozva kettős vonalzás közé, vagy mintalapok, vagy az őrsparancsnok előírása után mindaddig irnak,

míg ez irányban kellő jártasság és gyakorlatra jutnak s másolni és tollbamondás (dictandó) után írni képesek, mely oktatás után a

II-ik osztályba haladnak elő.

Az ezen osztályban levők, az őrsparancsnok határozott előírása vagy feladata szerint foglalkozva, kisebb munkákat szerkesztenek.

Ezeknek másolni, rovatozni, vagy bárkitől valamit leírni nem szabad.

Az ezeknek adandó feladatok a csendőrségi utasítás §§-ai magyarázata, a gyakorlati szolgálatban előforduló egyes események, a büntető, erdő, vadásztörvények sat. értelmezésének leírására szorítkozik, végre oly kisebb jelentések szerkesztésére is kiterjed, melyek őrzési szolgálat alkalmával előfordulhatnak.

Ezen osztályba tartozók csak egyes vonalra, vagy sorvezető (Faulenzer) után irnak.

A III-ik osztálybeli vagy szabad íróknak másolni, le, vagy tollbamondás után írni tilos, itt a rovatozási munkálatok is csak a legszükségesebb mérvre szorítandók.

Ezek jelentéseket, felterjesztéseket, tényvázlatokat, beadványokat, úti és fogoly kiséreti számlákat, nyugtákat, ellennyugtákat, élelmezési okmány és ellenokmányokat, távsürgönyöket sat. szerkesztenek.

118. A feladatoknak általában oly természetűeknek kell lenni, hogy azok által a csendőr valóban tanulni és gondolkodni utaltassék.

Ezek fokozatosan — de mindig az illető tehetségéhez mérten — nehezebb és nehezebbek legyenek.

A feladatok megadása kizárólag az őrsparancsnokok teendője. Egy és ugyanazon tárgyról jelentést, eseményi jelentést, vagy tényvázlatot adni feladatul, szorosan tiltatik.

Rest, lusta őrsparancsnok az olyan, ki midőn szolgálatba távozik, minden gondot, minden teendőt helyettesére biz, — ő bárhol legyen is, mindig őrsparancsnok marad, és minden irányban a teljes felelősség reá nehezedik, reá hárulik.

119. Ha az őrsparancsnok szolgálatba távozik, írja elő mindenkinek az írásbeli feladatot, de szükség esetében egy-egy csendőrnek 2—3 ily feladatot is hagyjon hátra.

Egy gondos őrsparancsnok, helyettesének mindig határozottan meghagyja, hogy távollétében miről tartassék meg az iskolázás.

120. Az írásbeli munkálatokkal mindig a csendőrségi gyakorlati szolgálat tanulmányozása és fejlesztése összekapcsolandó, minélfogva a feladatok tisztán a csendőrségi szolgálat teljesítésére vonatkozólag állítandók ki, a munkálatok vagy dolgozatok pedig szorosan a csendőrségi szolgálati utasítás vagy egyéb rendeletekre alapítassanak.

121. A tény teljes kiderítése vagy megvilágítására szükségeseken felül többet írni, igen nagy hiba, a katonai irály azon szabályai' tehát „lehető rövidség, értelem és szabatoság“ mindig szem előtt tartandók.

122. Minden egyes feladat, a kidolgozás előtt, a feladó őrsparancsnok és a kidolgozást fogantatosítandó csendőr között eleve megbeszélendő, ez utóbbi erre vonatkozólag kikérdeztetvén esetleges hibás felfogása és nézete helyesbitendő, minek megtörténtével fog csak a fogalmazáshoz.

123. Ezen fogalmazását előbb egy külön papir szeletre írja, megtörténtével gondosan megolvastva kijavítja, s csak azután — de a legnagyobb gond- és pontossággal — írja be az írókönyvbe.

124. Az írókönyvekben habarást, rendetlen írást, tisztátalanságot az őrsparancsnok semmi szín alatt se tűrjön, ilyesmi éppen oly vétek, mint minden más szolgálati mulasztás.

125. Az őrsparancsnok az ekképen tisztába irt kidolgozatokat gondosan megvizsgálja, megbirálja, s ennek eredményéhez képest minden egyes munkálatot „helyes“, „középszerű“ vagy „gyenge“ osztályozással lát el.

126. A számtani feladatok — hasonlólag az őrsparancsnok által, és az illető csendőr képességéhez mérten — adandók fel s szintén fokozatosan nehezebb és nehezebbekké lesznek.

127. Ezek is, ugy mint az írásbeli dolgozatok, az őrsparancsnok által — lehetőleg még a kidolgozás napján — átvizsgálandók és osztályozandók.

128. Ha egyik-másik őrsparancsnok az ily feladatok összeállításában netán megakad, erre vonatkozó használatul ajánlom „Madzsár János számtani gyakorlati példatárát“, mely Zilahi Sámuel budapesti könyvtárosnál, még pedig annak III. IV. V. VI. füzeté megközelítőleg 1 frtért megszerezhető.

129. Minden írás óra után az őrsparancsnok a csendőrökkel összeül, előbbi egyik-másik munkálatot annak szerkesztője által hangosan felolvastat, ezt bírálat alá bocsátja, s így tanulságos eszmecsere fejleszt, miáltal az ebbeli munkálatok iránti érdeklődés tetemesen előmozdittatik.

Hogy ezen eszmecsere csak tárgyilagos komolysággal eszközölhető, s hogy ilyenkor tréfa, csufolódás, irigykedés sat. teljesen mellőzendő, az ugyan magától értetődik, de ennek ilyenféle megtartása felett szorosán ügyelni az őrsparancsnok kötelessége.

VI.

Fegyvergyakorlatok.

130. A fegyvergyakorlatok általában nem művelendők oly mérvben, mint a csapatoknál, mivel a csendőrségre nézve kevesebb értékkel bírnak s pusztá gyakorlattal rablót fogni nem lehet — elhanyagolni azonban ezt azért nem szabad.

131. Szoros ahoztartás végett elrendelem, hogy minden egyes altiszt a gyakorlati szabályzat I-ső része 1-ő fejezetét — kivéve a 10—12. és 13. §-okat — helyesen és szabatosan tudja, s alárendeltjeit is ebben alaposan kiképezni képes legyen.

A II-ik fejezet — szakaszgyakorlat — 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. és 28. §-it minden altiszt szintén teljesen ismerni s az ebbeli mozgásokat szabatosan magyarázni és vezényelni tartozik.

Század és zászlóalj gyakorlatoktól teljesen eltekintendő.

Elrendelem itt, hogy egy 5—6 főből álló őrsön rendszeren az egyes és sorgyakorlat vétessék elő, s csak nagyobb számerejű őrsön a szakasz gyakorlat is.

Minden egyes altisztől határozottan követelendő, hogy osztagát ügyesen és szabatosan elővezetni képes legyen, s hogy minden egyes mozgásnál, vagy a tüzelésnél tartózkodási, illetve felállási helyét határozottan tudja s azt mindig pontosan betartsa.

132. Minden egyes csendőrtől éppen oly határozottan követelendő :

- a) csinos, feszes katonai tartás és fellépés.
- b) fegyver nélkül és fegyverrel való minden irányu szabatos tisztelgés,
- c) minden menet űtemben való csinos és szabatos menelés, és
- d) a töltés és tüzelés szabatos kivitele, még pedig úgy állva, valamint térdelve, guggolva és fekve.

Az ezen pontok alatt felsoroltakban a csendőrnek kitünő ügyességgel kell bírnia, miért is ott, a hol ez hiányoznék, kötelessége minden rangu előljárónak az illetőt első ízben ezen tulajdonság és jártasságok elsajátítására nyomatékosan inteni, ismétlés esetében s a hol ez irányban hanyagság, lustaság észleltetnék, szigoruan büntetni.

133. A töltés, tüzelésnél a szabatos testtartásra és a lábak helyes állására t. i. hogy a félfordulat után jobb láb ne egyenesen, hanem oldalt és hátra helyeztessék, kiváló gond fordítandó.

134. A helyes irányzás, biztos lövés életkérdés levén a csendőrségnél — mert ha a csendőr nem talál, ő találtathatik — ennél fogva az iránypont gyors feltalálása s irányvonalba való hozatala, a helyes célzás és billentyű rángatás nélküli elcsettentése kiváló figyelem és alaposan gyakorlandók.

Hogy a csendőr ezen fontos tényezőkben jól begyakoroltassék s az ebbeli gyakorlatban folyton megtartassék, ezennel rendelem, hogy mindennemű fegyvergyakorlat alkalmával a gyors célbavétel („Cél“) és ebből visszakozás („Vissza“) a gyakorlati szabályzat 141. és 144. pontjai értelmében mindannyiszor 8—10 percen át szintén gyakoroltassék.

Minél szabatosabban és gyorsabban tudja a csendőr fegyverét illetéknépen alkalmazni és használni, annál jobban és biztosabban tudja azt a veszély perczeiben hasznosítani.

135. Ha a kivonult osztagnál a szemlélő előljáró a kardok állapotáról akar meggyőződni, az illető osztag-parancsnoka „Kardot ránts“-t vezényel, mire minden csendőr fegyverét válláról leemelve, azt a fegyverszíjjal a bal előkarra akasztja oly helyzetben, mint ez a gyakorlati szabályzat I. rész 116. pontjában a szuronynak menetközben való feltűzésénél elő van írva, ennek megtörténtével pedig a jobb kéz a kardmarkolatot megragadván, a kardot hüvelyéből ügyetlennel (szomszédjára való tekintettel) kivonja s a jobb oldalra oly helyzetbe hozza, mint az a gyakorlati szabályzat 609. pontjában a tiszthelyettesekre nézve elő van írva.

Az ebbeli vizsga befejeztével s az osztagparancsnok „Kardot rejts“ vezényszavára a kard hüvelyébe rejtetik és a fegyver vállra vétetik.

136. Minden kétely kizárása, de az egyöntetűség szempontjából is rendelem egyben, hogy az egyes csendőr vagy egy csendőrségi őrzőtek tekintve, hogy a csendőr tizedesi rendfokozatot visel — tehát altiszt — a fegyverrel való tisztelgést az altiszt részére előirt módon teljesítse, minél fogva a gyakorlati szabályzat I. rész 44. §-a ide vágó határozványa pontosan betartatván, nem fordulhat elő soha, hogy egy csendőr, vagy csendőrségi őrzőtek a „Tisztelkedj“ fegyverfogással tiszteljen.

137. A lőutasítás 9. 10. és 11. §-ai azon pontjaiból, melyek a csendőrségi fegyver és legénységre alkalmazhatók, időnként iskola és gyakorlat tartandó.

138. A szurony és kardvívásra kiyálóg gond fordítandó s jelesen a karddal való szabad-vívásra (lovasság legénységénél gyalog és lóháton) igen nagy súly fektetendő.

139. A lovas legénység fegyvergyakorlatára vonatkozólag, a m. kir. honvéd lovasság számára kiadott „Gyakorlati szabályzat“ I. része mérvadó, minek folytán szoros ahoz tartás végett ezennel meghagyom, hogy minden egyes csendőr az említett szabályzat I. fejezetéből — az 1-ső szakaszt kivéve — a 2. 3. és 4. szakaszt helyesen és szabatosan értse, az altiszt azonban, ezen szakaszokban alárendeltjeit alaposan és tökéletesen begyakorolni és oktatni képes legyen.

140. Minthogy feltételeztetik, hogy minden lovas csendőr a lovaglásban már teljesen kiképzett, más részről pedig a lovak teljesen idomítottak, a csendőröknek lovaglászati egyenkénti oktatása feleslegesnek mutatkozik, miért is a mondott szabályzat 2-ik fejezetéből az 1. szakasz elmaradhat, a 2. szakasznak csak 30. 31. 32. 33. 35. 36. 37. és 38. §§-ai (a 3-ik szakasz egészen kimarad) és a 49 §. kivételével a 4-ik szakasz lesz gyakorlandó.

A 7-ik szakaszban körülirt sor és szakasz kiképzését minden altisztnek tökéletesen úgy kell érteni, hogy a szükséges magyarázat és vezénylésre teljesen képes legyen.

141. Fősúly fektetendő az iskolázásnál arra, hogy:

a) minden egyes lovas csendőr a szabatos csinos tisztelgést — akár lóháton, akár gyalog megadni képes legyen;

b) a fegyver kezelés és használatában — akár gyalog, akár lóháton — teljes ügyesség és biztossággal birjon;

c) csinosan és biztosan ülje meg lovát minden alkalommal és minden körülmények között;

d) lovát minden alkalomkor, minden zaklatás és idővesztegetés nélkül gyorsan — akár egy magára, akár tömeg közül — biztosan kiindítsa s azon helyre juttassa, melynek elérése vagy megszemlélése a szolgálat által követeltetik;

e) lovát minden alkalom és körülmény között, tulfeszítés nélkül s a legnagyobb kimélet mellett, czélszerűen tudja felhasználni;

f) tudja minden lovas csendőr, s azt büntetés terhe alatt betartsa, hogy őrzőtek szolgálatban rendesen csak lépésben szabad járni, s csak kivételes esetben, ha erre különösen utasítva van — könnyen lovagolva — használja a rövid ügetést, melynél egy perczen 300 lépésnyi területet halad meg.

A „vágta“ menetet lovardában gyakorolja, ellenben a „sebes vágta“ (carier) csak rövid távolság és kizárólag az üldözésnél használja (lásd 2-ik fejezet 24. §-a.)

Egyebekben a gyalog csendőr gyakorlatánál feltett alapelvek, a lovasságra is mérvadóknak tekintendők.

Szolgálat és annak kezelése.

142. Minden csendőrségi őrstől határozottan követeltetik, hogy az őrskörletében a csendet, rendet és közbiztonságot teljes épségben és zavartalanul fenntartani képes legyen.

143. A szolgálat helyes kezelése és vezetése kizárólag az őrsparancsnok erélye, értelme, tapintata, körültekintése és tevékenységétől függ.

144. Ha az őrsparancsnok ember a, talpán, megfelelő erély és önállósággal bír, a szolgálat végrehajtásánál maga a legértelmesebben jár el, a fáradsalmaktól nem riad vissza, és végre alárendeltjeire is ez irányban a legjobb befolyást gyakorolja s őket kötelességük szigorú teljesítésére szorítja, akkor az őrskörletben baj, zavar soha sem fordulhat elő.

145. Minden az őrskörletben előfordult törvényellenes cselekményről a csendőrségnek azonnal tudomásának kell lenni — a hol ez nem úgy volna, az arról tanuskodik, hogy az őrsparancsnoknak nincsenek meg a kellő összeköttetései a körlete minden helyén.

146. A fent mondott „mindent tudás“ által azonban egyúttal azon szigorú kötelesség háramlik a csendőrségre, hogy a tetteket azonnal puhatolja és kiderítse.

147. Minden közbiztonsági zavar előfordultával a csendőrség azonnal a helyszínére kiszáll, gyorsan tájékozza magát, gyanusokat kikérdez, azokat előleges felügyelet, szükség esetén megőrzés alá veszi, a talált bűnjelvényeket magával viszi, s azután a legnagyobb erélylyel a nyomozást megkezdi, s addig sem nyugta, sem békéje, míg a tetteket — ha a föld gyomrából is — kézre nem kerítette.

148. Rendkívüli fontos események vagy bűntények előfordultával a helyszínére való gyors odajutás vagy az üldözés gyors fogatba vétele céljából a csendőrség vasutat, gőzhajót, vagy előfogatot is felhasznál, mely utóbbit a közbiztonsági szolgálat érdekében minden község előljárósága kiállítani köteles.

Minden oly segédeszköz felhasználásáról azonban — a szolgálat befejeztével — a szakaszparancsnokságnak részletes jelentés teendő.

149. Alapelvnek tekintendő, hogy gyanus tárgyak, vagy helyek és helyiségek, egyáltalában mindazon helyek, hol fegyveres csavargók, rablók tartózkodhatnak, előleges tájékozás nélkül meg nem közelítendők, miután egy ilyen meggondolatlan előnyomulás a legszomorubb eshetőségekre szolgáltathat alkalmat.

Ily körülmények között a járőr a gyanus helyet, lehetőleg fedetten, és anélkül, hogy észrevétnék, vagy a kutyák ugatása jöttét elárulhatnák, közelítse meg ~~a gyanus helyet~~ s itt foglaljon oly álláspontot, hogy a gyanus pont körül előforduló mindent lásson s lehetőleg halljon.

150. Ez ugynevezett „Lesállás“-ban a járőr sok olyant fog észlelhetni, mit különben soha sem tapasztalhatott volna, de egyúttal alkalma is nyílik az őt fenyegető veszélylyel megismerkedni és ennek legyőzésére — tehát a siker biztosítására — a megfelelő intézkedéseket és előkészületeket jó eleve megtehetni s így előkészülten a veszélylyel szembeállani.

151. A teljes tájékozottság és előkészülettel párosult ily észszerű s a mellett erélyes és bátor támadás, minden körülmények között, a várt siker kimaradhatlan biztosítéka.

152. Az elmondottakhoz hasonló elővigyázat és előkészültséggel kell a járőrnek marhanyáját, illetőleg az azoknál levő csikós, tehenész, kondás, juhász és esztinásokat, szén- és mészégetőket, famunkásokat stb. megközelíteni, s az ott tartózkodó, vagy tartózkodni szokott idegeneket, csöcseléket és gyanus egyéneket meglepni.

153. Felette téves — és nem tűrhető — elv vagy nézet lenne, csekélyebb mérvű lopás, zsarolásokat, itt ott mutatkozó gyanus, vagy fegyveres egyéneket stb. azon hamis feltételezésből kiindulva, hogy „hisz ezek nem oly veszélyesek“ nem teljes erélylyel kutatni, s azok kézrekerítését elődázni vagy elmulasztani, mert a tapasztalat eléggé bizonyította már, hogy a kis tolvajokból gyorsan híres gazemberek, egyes csavargó fegyveresekből pedig rabló csapatok (bandák) válnak, alakulnak, melyeknek szétugrasztása és megsemmisítése százszorta több erő és fáradságba kerül mintha azok az alakulás ideje előtt semmisítették volna meg.

A közbiztonság terén előforduló legcsekélyebb események is jelentőséggel bírnak, s

ezek tettesei azonnali kiderítése, közrekerítése egy jó csendőrségnél becsületkérdés, kiváló kötelesség.

154. Minden az őrskörletben előfordult de kiderítetlen maradt közbiztonsági zavarokról minden őrsön rendes előjegyzés vezetendő (Jegyzék a kiderítetlen maradt közbiztonsági zavarokról) hogy egyrészt maga az őrs a még kiderítendő eseményekkel mindig tisztában legyen, de más részt a vizsgáló előjárók minden perczen az őrs tevékenysége és valódi értékéről meggyőződést szerezhessenek.

155. E portyázások, járőrködések alkalmával mindig a legéberebb figyelem alkalmazandó, ezeknél nemcsak egyes vonal, hanem az őrjárat körlet alapos, minden iránybani lepor tyázására köteles a járőr.

156. Az őrjárat általában mindenütt, a hol csak ember tartózkodhatik, megjelenni tartozik.

157. Ezen portyázások alkalmával a járőr figyelme terjedjen ki mindenre, a lakott, lakatlan helyiségek, tárgyak, pontok, nyájak, esztinák, jelesen a községeken kívül fekvő magán vagy nádos, erdők, szőlőkben levő házak és kunyhók úgy tanyák kiváló felügyeletet igényelnek.

158. Ily és másnemű alkalmas helyeken $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ vagy egy egész órai lesállás is alkalmazandó.

159. A „lesállás“, jelesen éjjeli időben, midőn a csendőr csaknem kizárólag hallásra van utalva, nem csak szabadban, hanem a községek ki és bejárata, gyanus helyiségek, a községben magában sat. előtt, vagy mellett előnnyel alkalmaztathatik.

160. Az őrjárat által követendő irány — hogy ez merre, hova szándékozik menni — senkinek sem mondandó meg, ez szoros szolgálati titok gyanánt őrzendő, mert minden egyes őrjárat főczélja és előnye abban rejlik, hogy mindenütt váratlanul jelenjen meg s különösen a közártalmu egyéneket lepje meg mindig úgy, hogy a csendőrség megjelenése, jötte felől tisztába soha se legyenek, mi által gattetteik kivitelénél mindig rettegésben tartatnak.

161. Járőrködés alkalmával, jelesen ismeretleneket, a járőr közel magához ne bo esásson, mivel ezen elővigyázati rendszabály szemelől tévesztésével, váratlanul, könnyen meg rohanhatnák s gyalázatos lefegyverzésnek teszi ki magát, általában minden perczen — különösen éjjel — megtámadtatásra és támadásra legyen elkészülve.

162. Portyázás alatt úgy tekintse magát a járőr, mintha ellenség előtt állana, ismeretlenekbe ne bizzék, ezek irányában legyen mindig gyanakvó, de még ismeretes egyének irányában is óvatossággal járjon el.

163. Utasokra kiváló gond fordítandó s legyenek azok bár uri, vagy paraszt ruhában, vasuton, gőzhajón, szekeren, lóháton vagy gyalog, mindig szigoruan felügyelendők s esetleges gyanusok irányában a fennálló utasítás értelmében járandó el.

164. Ide s tova járó, kelő, mezei munkán levő, szőlők vagy erdőkben tartózkodó lakókokra is figyelem fordítandó, ezekkel az őrjárat érintkezzék, megfelelő módon az előfordult eseményekről ezeket kérdezze ki s így szerezen magának mindenről alapos tudomást.

165. Teher- és mállhaszállítások se kerüljék ki a járőr figyelmét, ezeknél különös éber felörködést igényelnek az esetleges csempész áruk, fegyver és katonai felszerelés, lőszer és robbanó szerek szállítása.

166. Falvak és községekben tartózkodva, a járőr ennek minden utcáját, minden zego-zugát járja be, mely alkalommal idegenek, utasok vagy gyanusok által látogatott nyilvános helyeken körültekint s a jelenlevőket szemügyre veszi, a gyanus helyiségeket, lakatlan, vagy közártalmuak és már szabadon levő fegyenczek által lakott helyiségeket szoroson felügyel.

167. Portyázások alkalmával a járőr továbbá malmok, boltok vagy elismert egyes jóindulatu lakosok és besugókhöz (Confidenten) pár percze betér, az ott lakókkal a legelőzékenyebb módon — a nélkül, hogy ott valamit (ételt, italt) szigoru büntetés terhe alatt elfogadna — értekezik és érintkezik.

168. Ezek által alapos tudomást szerez magának a községbeu történtekről s előfordult közbiztonsági zavarok esetén a nyomozást azonnal bevezeti.

169. Tudomást szerez továbbá^α faluban netán tartózkodó, vagy tartózkodott idege-

nekről, ezek miveleteiről s hogy a lakosságra bujtogatás vagy félrevezetés által káros, törvényellenes befolyást nem gyakoroltak-e s ennek előfordultával ellenük a fennálló szabályok értelmében azonnal fellép.

170. Bevégezve, így a faluban portyázását és kutatását, a járőr a helység házához megy s ott az előjárósággal érintkezik, szükség esetén e helyen táplálkozásáról gondoskodik.

171. Határszéleken a fennálló ebbeli utasítás legpontosabb betartása felett örködendő, meggátlandó a ki- vagy beszökés, ügyelendő, hogy árutakon ember, állat vagy áru be ne csempéztessék s hogy így minden csak a kijelölt közlekedési vonalon mozogjon.

172. E helyen jelesen fegyveres csöcselék és gyanus egyének behatolása folytonos éberség által meggátlandó.

173. A határszél a legnagyobb óvatossággal és a leggyakrabban leportyázandó, általvajutak, csempészösvények mellett többször les tartandó.

174. Hogy a csendőr súlyos és sokoldalú szolgálatának teljes sikeresen megfelelhessen, a legkiterjedtebb helyi és személyi ismeretre van szüksége, azzal okvetlen birnia kell, mert ezek nélkül csendőrségi szolgálatteljesítés nem gondolható.

175. A helyi ismeretre nézve röviden csak annyit emelek itt ki, hogy minden csendőrnek örsterületét akként kell ismernie, mikép éjjel-nappal s a legsötétebb időben is, a leg-rövidebb vonalon oda jusson, hová rendeltetett, vagy azon pontot közelítse meg, mely neki kijelöltetett.

176. Ebből kifolyólag erdő, ezöllő, mocsár, nádas, folyó, hegyet, völgyet, barlangot, rejthelyeket, utakat, ösvényt, ál- vagy tolvaj és csempész utakat, annyira és úgy kell ismernie és magát ezeken tájékozhatnia, mintha a laktanya udvarán lenne.

177. Minden portyázás alkalmával ezen ismeretek gyarapítására kiváló gond fordítandó.

178. A személyi ismeretre vonatkozólag megjegyzem, hogy az lehetőleg legkiterjedtebb legyen.

179. Ismernie kell a csendőrnek az őrsé területén lehetőleg mindazon egyéneket, kik a közbiztonságra befolyást gyakorolnak, ismernie kell továbbá a jobb módu és értelmesebb lakosokat.

180. Előbb említetteket ismerni azért szükséges, mert ezek a csendőrt ellenségnek tekintvén, hogy gaztettüket akadálytalanul folytathassák, őt minden alkalommal tévutra vezetni igyekeznek; utóbbiakat azért, mert saját személy és vagyonuk biztosítása tekintetéből a csendőr szövetségeseinek tekintik magukat s így őt pártolják, támogatják, legtöbb esetben közbiztonsági ügyekre vonatkozólag utbaigazítást és felvilágosítást adnak.

181. E helyen egyuttal határozottan, szorosan megtiltom, hogy csendőrök titokképen vett felvilágosítás, vagy utbaigazítás közlöit (besugók) neveit bárkinek — még saját előljáróiknak is — elárulják, mivel ha ezek közlése köz tudomásra jut, vagy életük kockáztatik, vagy egyéb tulajdonukban érzékeny károsítást szenvedhetnének.

182. Ily esetekben úgy irás vagy szóbeli jelentések, nemkülönbén törvényes kihallgatásnál is, mindenki által a következő kifejezés használandó: „biztos értesítés alapján“ nyertem, vagy jutottam ennek s annak tudomására.

183. Azon kérdés, hogy kik vagy mik gyakorolnak a közbiztonsági viszonyokra káros befolyást, a következőkben találja magyarázatát.

Városok és községekben:

1.) rablás, gyilkosság, lopás, csalás, gyujtogatás s egyéb bűntényekért már fenytve volt egyének;

2.) ezeken kívül még olyanok is, kik a nép előtt általában mint veszélyesek ismertettek, habár gaztettüket oly ügyesen tudták s tudják elpalástolni, hogy a törvény szigora alól mindig kibujnak, avagy ravaszáguk folytán még megcsiphetők nem voltak;

3.) gyanus korcsmák és

4.) ugynevezett „lebujók“, hol mindenféle csőcsélek nép, egyéb gyanus személyek, cselédek titokban de nyilvánosan is találkoznak, gyülekeznek, a lopott tárgyakon osztoznak, isznak, dorbézolnak, kártyáznak s egyéb kicsapongó erkölcstelen életet folytatnak.

184. Ez utóbbi két helyek tulajdonosai, vagy bérlői rendesen orgazdák, de legtöbb esetben — az elkövetendő gaztettek kivételére nézve — tanácsadók, kezdeményezők, minélfogva ezek, valamint az ott megjelenő személyek a közbiztonságra nézve, többé-kevésbé veszélyesek.

185. A községeken kívül fekvő puszták, tanyák, korcsmák, malmok, egyéb lakházak, kunyhók, kalibák, esztinák sat. sat. lakóit, jelesen azonban az e helyeken tartózkodó cselédeket a csendőrnek teljesen ismerni kell, mert ha előbb említettek, saját személyüket illetőleg, a közbiztonságra nem is veszélyesek, elszigetelt és ugyszólván, rejtélyül kínálkozó helyzetüknél fogva, csavargók, szőkevények, rablók s minden más, a nyilvánosságot kerülő, bujdosó gazemberek látogatásainak vannak gyakran kitéve, mit azonban egyrészt a gazemberek bosszujától, másrészt a csendőrség és bíróságok zaklatásaitól tartva, vagy elhallgatnak, vagy el is palástolnak.

186. Tény az, hogy sok ily elszigetelt helyen lakni kényszerült gazda, vagy gazdasági hivatalnok, azon téves elvet tevén magáévá, mikép károsításoktól ment legyenek, a legnagyobb gazembereket, tolvajokat fogadják cselédekül szolgálatukba.

187. Erre tehát kiváló figyelemmel lenni s az ily cselédeket szoroson felügyelni a csendőrség szoros kötelessége.

188. Meggyőződés szerzendő tehát mindenkor, hogy a cselédek, pásztorok stb. az előírt igazolvány vagy cselédkönyvekkel ellátva-e, s befolyásolandó hogy ezek ilyenekkel el legyenek látva.

189. Egyébképpen a tapasztalat által már bebizonyult tény, hogy a már többször említett félreeső és magán álló helyiségek tulajdonosai is — kevés kivétellel — orgazdák, s hogy éppen a közbiztonságra nézve veszélyes — már felsorolt — különféle személyeknek buv- és rejtélyhelyet adnak s azok törvényellenes vállalatait vagy elősegítik, vagy ezekben maguk is tényleg részt vesznek.

190. A felsorolt egyéneknek ugy személye, valamint anyagi viszonyai tekintetéből teljes ismerete tehát nélkülözhetlen szükséges, miért is ezek minden járőrökös és portyázás alkalmával mindanyiszor eber figyelemben tartandók, bárhol találhatnának szoros felügyelettel kísérendők s ide-tova csavargásuk, utazásuk a közigazgatási hatóság közbenjárása mellett lehetőleg megakadályozandó.

191. Hogy a csendőr az örs területén lakó összes lakósságot ismerje, azt rövid szolgálati ideje, de gyakori áthelyezéseinek tekintetbe vétele mellett tőle általában követelni nem lehet.

192. Sok örs területén 20—50,000 lakós is van, ezeket egyenkint megismerni vajmi czélszerű, de roppant nehéz feladat lenne.

193. Az előbb erre vonatkozólag elmondottak ^{at}összesítve teljesen elégségesnek mutatkozik tehát, ha a csendőr :

a) a jó módu, értelmes és jó indulatu,

b) a közbiztonságra káros befolyással levő egyéneket ismeri.

194. A lakósság azon rétege, mely e két csoporton belül esik, számításba nem jön, mert ezek a közbiztonságra nem ártalmasak, használni pedig vajmi keveset tudnak.

195. Egy további kérdés, kiszámítandó a jó módu értelmes osztályhoz ?

196. Ez tán fejtegetésre sem szorulna: ide tartoznak minden előkelő egyének, földbirtokosok, haszonbérlők, papok, tanítók, jobb módu polgárok stb., kiknél járőrökös vagy portyázás alkalmával — megismerkedés céljából — a csendőr magát tisztelettel bemutatni tartozik.

197. Azon czélből, hogy a csendőrök az örskörletben való pontos tájékozás s a létező viszonyokkal való megismerkedésre, általában a helyi és személyi ismeretek megszerzésére ösztönöztesse és utaltassanak s hogy az előjáróknak is alkalmá nyiljék minden egyes csendőr előhaladásáról meggyőződést szerezhetni, ezennel elrendelem, hogy az örsparancsnoktól lefelé minden örsbeli egyén, mihelyt az írásban kellő jártassággal bír, az örs területen előforduló minden körülményről „Előjegyzési könyvet“ vezessen, még pedig azon nyelven, melyet legjobban beszél és ír.

198. Ezen könyv szerkesztése és vezetésére minta nem leend kiadva, ki ki saját képességéhez mérten vezeti azt — megjegyeztetik azonban annyi, hogy ezen könyv okvetlen annyi szakaszra lesz osztandó, a hány községe van az örskörletnek, minél magától értetődik, hogy a község nagyságához arányosítva, e könyben nagyobb községnek nagyobb hely, több lap is lesz kimérendő.

199. Áthelyezések alkalmával ezen előjegyzési könyv az örsön visszamarad s folytatólagos vezetésével a pótlásul oda jövő csendörnek adandó át.

200. Fenntartva ugyan a már jelzett elvet (minta nem adatik) mégis hogy ezen könyvek szerkesztéséhez támpontok szolgáltatassanak, a következőkben a lényeges felsorolni valókat feljegyezték é. p.

Minden város vagy község áll:

- a) magából a város vagy községből,
 - b) ezek határából, ide értve: szántó, legelő, rét egyáltalában használat alatt álló földeket,
 - c) erdők,
 - d) szőlők, végül
 - e) a közlekedési vonalok,
 - f) vizek és folyók,
- ad a) a község vagy városnál következő lényeges pontok lennének leirandók:
1. házuk száma, a lakosság számereje, és hogy minő nemzetiségbeli,
 2. a lakosság jelleme és társadalmi magatartása, például munkás, szorgalmatos, vagy hanyag, rest, iszákos, s ezeknél fogva teljesen elszegényedett, lopás, kicsapongásra hajlók, minél fogva csendőrségi szoros felügyeletet igényelnek,
 3. a közértalmuak névsora megjelölésével annak, hogy minő veszélyességgel, jellemutajdonsággal birnak,
 4. az ott lakó rosz hirben álló s egyéb gyanus egyének névsora,
 5. vérengzők, verekedők, korhely és munkakerülők jegyzéke,
 6. az ottani pásztorok névsora, minden egyesnél megjelölve, hogy megbízható-e, vagy gyanus egyéniség, valamint pásztor levelének száma és kelte,
 7. az ott levő korcsmárosok névsora, ezek jellemutajdonságaik jelzésével,
 8. a létező lebujok, gyanus házak stb tulajdonosainak felsorolása,
 9. a fegyver-igazolvánnyal bíró egyének névsora,
 10. személy és vagyonbiztonság céljából fegyvertartásra jogosultak jegyzéke (ezek egycsövű puska után 1 frt., kétsövű után 2 frt adót fizetnek),
 11. heti vásár hány, és mikor tartatik,
 12. országos vásár esetleg bucsu napjai,
 12. hol állandó éjjeli örök vannak, ezek névjegyzéke, minden egyesnek jellemzésével stb. stb.
- ad b) A község vagy város határterületén levő minden gyanus tereptárgy, tereprész egyenkint felsorolandó, lakósaik jellemzendők s egyáltalában kijelölendő, hogy lesállítások tartása általában hol szükséges és előnyös stb.,
- ad c) 1. egy darabból áll-e vagy több különböző részekből, még más örsök területén is?
2. az erdőrészek megnevezése,
 3. rövid jellemzése az erdőnek, legelés, vadászat tilos-e, fávágás mikép foganatosítatik, mindenkinek joga van-e bármikor fát vágni, vagy minő rendszer van megállapítva?
 4. erdőörök névsora, ezek megbízhatósága feltüntetésével, kik laknak ezek közül az erdőben?
 5. az erdőörökön kívül, kiknek van állandó lakásuk az erdőben, s ezek közül kik gyanusok s igényelnek csendőrfelügyeletet?
 6. erdőszélen vagy abban levő korcsmák, s az ott lakók jegyzéke és jellemzése,

7. esztinák (Sztina),

8. pásztorok,

9. famunkások, szén-, mészégetők stb. névsora és jellemzése,

10. méhkertek s azok lakócai,

11. bányák, gyárak, vagy egyéb üzletek,

12. az erdőben levő közlekedési vonalak,

13. az erdő gyanus és rejthelyes részei, hol gyanus egyének tartózkodni szoktak,

14. megfelelő lesállásra kiszemelt pontok stb.

ad d) az erdőknél felsorolt pontok részbeni alkalmazása mellett, itt okvetlen a vinczelérek és a szőlőkben állandóan lakók játszáka a főszerepet,

ad e) itt a főutak, bezárólag a községi utakig röviden felemlitendők és minőségükre vonatkozólag leirandók, kijelölván, hogy hova visznek,

ad f) minő folyam, folyó, jelentékenyebb patak, tó, stb. van a község határa területén, léteznek-e mindenfelé megfelelő átjárók (hidak, paliók).

Hol találhatóak gázlók, hogy minden évszakban és gyalog, vagy lóháton és kocsin át-gázolható-e, vagy sem.

201. Az eddigelé felsorolt utmutatás és alább következő pontozatokban a közbiztonsági szolgálat alapelvei ugyszólván teljesen részletezvék, ezek szorosán szem előtt tartva, minden csendőr által legpontosabban betartandók.

202. A csendőrség hivatásszerű legfőbb kötelessége a közbiztonság, csend és rend ép fenntartásában állván, más mellékes segéd,- vagy felszólított szolgálatra csak akkor használható fel, ha ezt eme legfőbb kötelességét képező a közbiztonsági szolgálat engedi.

203. Bizalmi személyek (besugók) megszerzésére kiváló suly fektetendő, mivel a szolgálat sikeres kezelésére megbecsülhetlen előnnyel vannak, és sok esetben ilyenek nélkül eredményt elérni olykor teljes lehetetlenség.

204. Ily besugóknak fontosabb eseményeknél, ehhez arányosított bizonyos pénzjutalom is helyezhető kilátásba, miről azonban az ennek alapján elért siker után, titok tartás mellett, szolgálati uton jelentés teendő.

205. Az egy őrjárathoz tartozó két csendőrnek egymástól elválni, soha és semmi szin alatt nem szabad.

206. Egy csendőrt egyedül vezényelni ki szolgálatteljesítésre csak a legkritkább esetekben szabad, minők:

a) ellenőrzés,

b) egyes nem veszélyes foglyok kísérése, mindkét esetben azonban nem szabad ezen szolgáltnak az éjjen át terjedni,

c) helybeli őrjáratra (loco patrouille) miután a csendőr itt, minden jelentékenyebb észleletnél, a laktanyából segélyt kérhet.

207. Minden más alkalommal az egyes csendőr által, felfegyverezett szabadságolt katonák, erdőszők, határpásztorok, katonák, vagy egyéb fegyveres őrtestületbeli egyének kérendők ki segélyül.

208. Az őrsparancsnokok szoros figyelmébe még a következők ajánltnak:

1. minden kivezényelt őrjárat, az eligazításnál, teendői felett mindannyszor pontosan utasítandó, s egyuttal figyelmeztetendő, hogy személyét illetőleg minden kihágástól óvakodjék.

2. Korcsmában való mulatás, dőzsölés és étkezés, sőt csak egy pohár viznek is ottani élvezése szigoruan tilos.

3. Figyelmeztetendő az őrjárat, miszerint portyázása alkalmával az egész őrjárat körletét részletesen járja be s jelesen az előbbieken felsorolt „gyanusnak jelzett“ tárgyakat és te-reprézseket óvatosan közelítse és lepje meg.

4. A községeken kívül ily gyanus tereptárgyak lakói — mennyiben közártalmuak, vagy a közbiztonságra másként veszélyesek — a szakaszparancsnokságnak névszerint feljelentendők, mely helyről azoknak a községbe való betelepítése, a közigazgatási hatóságoknál, kieszköz-lendők.

5. Minden kivezényelt járőr — ha csak annak egy bizonyos ponton vagy helyen való megjelenése sürgősen, vagy időhöz kötötten nem követeltetik — mint például nyomozás, üldözés, azonnali letartóztatás stb. kötelezendő, hogy úgy kiindulása, valamint bevonulása alkalmával az őrsállomás helyt e-g-y-e-g-y félórát ($\frac{1}{2}$ órát) portyázzon.

Ezen portyázás — a közbiztonsági viszonyok állása, vagy a város (község) kiterjedéséhez képest egy egész órára, vagy ha az állomáson a közbiztonsági viszonyok épen kedvezőtlenek, még hosszabb időre is kiterjeszthető — irandó elő.

6. A lesállások (Vorposten) gyakori alkalmazása — ha csak rövid időre is — a járőrvezetőnek mindannyiszor megrendelendő — de hosszabb lesállások (1 órai tartamu) mindig előirandók.

7. Ha egy előfordult közbiztonsági zavar tetteseit (rablás, gyilkolás, gyújtogatás, lopás stb) a bevonuló járőr kideríteni nem volt képes, úgy kötelessége az őrsparancsnoknak a tett színhelyére azonnal kiszállani s a járőr esetleges mulasztásait helyrehozni.

Ily alkalmakkor meggyőződik, ha valljon a járőr képessége és erejéhez mérten megtette-e mindent, illetőleg a nyomozást megfelelő erély, körültekintés és buzgósággal ejtette-e meg, s hol ez irányban vétkes mulasztás, tudatlanság, hanyagság vagy tetterő hiányt észlel, erről — az illető vétkesek megbüntetése végett — a szakasziparancsnokságnak azonnal jelentést tesz.

8. Minden rendkívüli közbiztonsági zavar vagy esemény — például: rablás, gyilkosság, fegyveres egyének megjelenése az őrskörletben, lázadás, zendülés, ember vagy állatok között mutatkozó ragályos betegségek, nagyobb ellenszegülési esetek, nagyobb tüzvészek stb. rövid szolgálati jeggyel (lásd E. minta) vagy a hol lehetséges, táviratilag és közvetlen a csendőrparancsnokságnak az őrsök részéről bejelentendő; — a részletes ebbeli jelentés megtételére nézve pedig, a szolgálati utasítás II. rész 104. §-sa szorosan szem előtt tartandó.

9. Az előírt ellenőrzések a legpontosabban foganatosítandók.

Hogy pedig ezeknek pontos foganatosításáról az őrsparancsnok magát minden időben szabatosan igazolhassa, ezennel elrendelem, hogy minden teljesített ellenőrzés, ott a hol a járőrt éppen találta, a hely, az idő (óra, perc) megjelölésével s a járőr állapotának feltüntetésével, a járőrvezető könyvecskéjébe ironnal bevezetessék.

10.) Helybeli járőrök (Loco Patrouillen) a fennálló közbiztonsági viszonyokhoz képest, szintén pontosan ellenőrzendők.

A legrendesebb viszonyok között is, havonta 2—3 ily járőrködés esti vagy éjjeli időre irandó elő.

11.) Azon városok kivételével, melyek szervezett rendőrséggel bírnak s így a közbiztonsági szolgálatot saját közegeikkel látják el, minden város és község közbiztonsági állapota s hogy valjon a közbiztonsági szolgálat azokban mily módon kezeltetik, minden őrsparancsnok által bizonyos érdeklődéssel kísérendő már azon okból is, mivel az ottan előforduló esetleges mulasztás részben a csendőrséget is sújtja, de a megzavart állapot esetleges helyreállítása, előbbutóbb úgy is csak a csendőrségre hárulnik.

Ezért kötelessége minden őrsparancsnoknak körlete minden egyes községében a közbiztonság, csend és rend fenntartása tekintetéből szükséges intézkedéseket a község előljáróival megbeszélni s megállapítani, városokban a rendőr-kapitányokkal a leggyakrabban érintkezni s a közbiztonsági viszonyok ép fenntartása iránti intézkedések tekintetében megállapodni s ekképen a fenyegető veszélyt, törvény ellenességeket, már csirájában elfojtani, lehetetlenné tenni.

Csaknem minden — de a legtöbb — városnak van 4—6 s még több rendőr legénye, kik hivatásszerű rendes portyázásra alkalmazva, a közbiztonsági szolgálatra jelentékeny befolyást gyakorolhatnak.

Sajnos ugyan, de a legtöbb helyen ezen rendőr legénység hivatásától elvonva, egész más szolgálatra használtatik fel s így a közbiztonság ép fenntartása kizárólag a csendőrségre nehezedik.

A rendőrségnek mily módon és mily célra való alkalmazásáról, minden őrsparancsnoknak tiszta, helyes tudomással kell birnia, már azért is, mivel másként nem lehet azon helyzetben célszerű és megfelelő intézkedéseket tethetni.

Minden őrsparancsnoknak egyáltalában ezennel szigorú kötelességévé teszem, hogy: — a nélkül, mikép a városi rendőrség szolgálatába vagy ügyeibe bár mi-képen is bele avatkoznék — a következőkre éber figyelemmel legyen:

a) a közbiztonság, csend és rend fenntartására a szükséges intézkedések megtételnek-e s valjon azok erélyesen s a czélnak megfelelően hajthatnak-e végre?

b) ezen rendőr-legénység használtatik-e portyázásra s valjon megbízható, használható egyének-e ezek?

c) az éjjeli őrök naponta pontosan kiállítatnak-e s ezek helyesen teljesítik-e szolgálataikat, ezek valjon nem-e erkölcsileg megromlott egyének, kik maguk is lopnak s így több kárt, mint hasznot csinálnak.

Az ezen 3 pont foganatosítása folytán gyűjtött észleleteit, minden őrsparancsnok szemle-vizsga alkalmával, előjáró szárny- vagy szakasz parancsnokának pontosan és lelkiismeretesen feljelenteni tartozik.

Az említett tiszt urak kötelezvék az így tudomásukra jutott esetleges hiányok, vagy mulasztások elenyésztetése végett az illetékes alispánokkal érintkezni.

Faluk, illetve kis és nagy községekben az őrsparancsnok és minden járőr figyelme ki-válóan az alábbi két pontra terjedjen ki: u. m.

1.) a község előjárósága a csendőrséget, szolgálati eljárásában, erélyesen támogatja-e s minden jelentékenyebb esemény vagy közbiztonsági zavarról a csendőrséget haladéknél-kül értesítik-e?

2.) Az éjjeli őrök pontosan kiállítatnak-e s időnként a község előjárósága által el-lenőriztetnek-e?

Minden e két pont alapján gyűjtött esetleges hátrányos észleletek, az őrsparancsnok részéről, az illetékes szolgabíróknak azonnal feljelentendők.

209. Segéd, vagy felszólított szolgálatba vezényelt csendőrök rendes viszonyok között minden 3, legfeljebb 4 nap alatt felváltandók s ha ezen rendeletről bármilyen okból eltérni kellene (ha a felváltás így nem eszközölhető), erről szolgálati uton, további elhatározás végett, jelentés teendő.

210. Ha egy segéd vagy felszólított szolgálatban álló járőr csak 24 órát tartózkodik is valamely községben, ennek vezetőjét — a községre nézve — mindazon felelősség terheli, mely az őrsállomás helyre nézve az őrsparancsnokot illeti, azért köteles ott tartózkodása idejére mindazon intézkedéseket és úgy megtenni, hogy az őrjárat ott léte alatt, közbiztonsági, csend-és rendezavarok elő ne fordulhassanak.

211. A járőrvezető ezen czélból éjji helyi járőrködést ír elő (egy, vagy két csendőr által teljesítendő), a második ott tartózkodási éjjen ezen járőrködés még a község körlete és a gyanus helyekre is kiterjesztendő.

212. Minden ekként elrendelt szolgálat a járőrvezető által szabályszerűen az őrjárat könyvecskéikben pontosan előírandó.

213. Ily kirendelések alkalmával a járőr a nélkül, hogy erejét teljesen kimerítené s magát a segédszolgálat teljesítésére képtelenné tenné — a szolgálat érdekében, minden szabad idejét cél- és észszerűen felhasználni köteles, mert minden oly járőrt, mely szabadidejét henyélés, mulatás, vagy kószálással tölti el, a legszigorubb felelősség, vagy szolgálati mulasztás vádja sújtja.

214. Határozottan hangsúlyozom, hogy segédszolgálat alkalmával a kirendelt csend-őrök, kizárólag a jelenlevő hatósági személy vagy közeg biztosítására szorítkozzanak, az ügyvitel, vagy bárminemű hivatalos teendőkhöz nekik beleszólásuk nincsen, minélfogva minden ilyenmő — mint szabályellenes — beavatkozás szigorúan tiltatik.

215. Részeg emberek irányában csak akkor szabad szolgálattal fellépni, ha a fellépés mellőzése által veszély vagy érzékeny kár idéztnék elő, ily emberekkel tehát tárgyalások, vagy szóvitába bocsájtkozni legszigorubbán tiltatik — ezekre csak közvetve — rokonaik, barátaik, vagy polgártársaik által igyekezzék hatni a csendőr, s az illetőket ezek által, oly helyre vezet-tetni, hol közbotrányt vagy rendetlenséget nem követhetnek el.